

Ajuntament de Vilallonga del Camp

Expedient núm.: 1497/2020

Moció

Procediment: Grups polítics

Assumpte: Mocions i proposicions (1029) - Moció per realitzar un reconeixement i homenatge solemne als vilallonguins deportats als camps de concentració nazis.

Data d'iniciació: 25/11/2020

Document signat per: l'Alcaldessa

PROPOSTA DE MOCIÓ AL PLE

L'Alcaldessa de Vilallonga del Camp, en representació i per acord dels regidors que conformen l'equip de govern, proposa al Ple l'adopció de la Moció per realitzar un reconeixement i homenatge solemne als vilallonguins deportats als camps de concentració nazis.

Vilallonga del Camp, a la data de la signatura electrònica.

L'Alcaldessa

Gemma Benaiges Vidal

DOCUMENT SIGNAT ELECTRÒNICAMENT

Ajuntament de Vilallonga del Camp

MOCIÓ PER REALITZAR UN RECONeixEMENT I HOMENATGE SOLEMNE ALS VILALLONGUINS DEPORTATS I ASSESSITATS ALS CAMPS DE CONCENTRACIÓ NAZIS

S'ha donat poca atenció als deportats catalans als camps de concentració nazis, tant dels supervivents com dels que foren assassinats als camps.

El 15 de gener de 1939, les tropes de l'exèrcit rebel feien la seva entrada a Vilallonga del Camp. Aquell mateix dia, les ciutats de Reus i Tarragona passaven a estar sota control dels insurrectes. El dia 12 de febrer, Catalunya quedava ocupada per les tropes comandades pel general Franco. La República havia perdut la guerra.

Com a conseqüència de la repressió derivada de la guerra, desenes de vilallonguins i vilallonguines, junt amb milers de catalans i espanyols, fugien cap a França. A la primavera del 1939, 50.000 republicans espanyols foren mobilitzats pel govern francès per aprofitar la seva mà d'obra barata en la construcció de fortificacions i carreteres, eren les Companyies de Treballadors Estrangers. Alguns els enviaren a reforçar la línia Maginot. Amb la invasió nazi el maig de 1939 uns 10.000 d'aquests exiliats foren detinguts i enviats a camps de presoners militars nomenats els stalags.

Es calcula que el febrer de 1939 més de mig milió de persones havien travessat la frontera francesa. Eren combatents republicans o membres d'organitzacions declarades il·legals pel règim franquista que es van exiliar, alguns amb les seves famílies, i van seguir el combat antifeixista. Una part d'aquests van restar a la zona ocupada pels alemanys durant la Segona Guerra Mundial i van ser víctimes de la repressió de la que fugien (veure Annex 1), ja fos per la seva condició física, de gènere, política, racial, religiosa o sexual. Un total de quatre vilallonguins van ser deportats als camps de concentració nazis (1940-1945), els quals van ser assassinats. (veure l'Annex 2).

L'1 de novembre del 2005, l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar la resolució 60/7 on condemnava qualsevol manifestació d'intolerància religiosa, incitació, assetjament o violència contra persones o comunitats basada en l'origen ètnic o les creences religioses, a qualsevol lloc del món. Es designava el dia **27 de gener**, aniversari de l'alliberament del camp d'extermini d'Auschwitz (1945), com el **Dia Internacional en Record de les Víctimes de l'Holocaust i de Prevenció de Crims contra la Humanitat** i s'instava, de manera urgent, a tots els Estats membres, a desenvolupar programes educatius en memòria de la tragèdia per a la prevenció d'actes de genocidi.

Des del 2017, el Memorial Democràtic, la institució destinada a difondre el coneixement sobre la Segona República, la Guerra Civil i el franquisme a Catalunya, amb el suport de la Direcció General de Relacions Institucionals i el Parlament, col·labora amb l'artista alemany Gunter Demnig en el projecte *stolpersteine*. Es tracta d'un projecte que relaciona art i memòria que es va iniciar el maig de 1996 a Berlín en record a les persones jueves residents al barri de Kreuzberg. Amb cada *stolpersteine*, (pedres de topada en alemany), l'artista pretén aturar els vianants i interpel·lar-los per tal de fer memòria sobre aquella persona en concret a qui es dedica aquella placa. D'aquesta manera, es manté viva la memòria de les persones de tots els col·lectius: jueus, gitanos (Roma i Sinti), LGTBI, dissidents polítics, testimonis de Jehovà i ciutadans discapacitats que van ser perseguits o assassinats a Europa entre els anys

Ajuntament de Vilallonga del Camp

1933-1945 pel règim nazi.

Les *stolpersteine* són llambordes quadrades de 10cm x 10cm fetes de formigó i cobertes d'una fulla de llautó on es graven les dades de persones empresonades i deportades. Es col·loquen a l'espai públic, davant dels edificis o llocs on les víctimes van viure o treballar en llibertat abans de l'empresonament o la deportació. Cada llamborda és única i precisament es realitza de manera especial a mà, com a gest de respecte i humanitat que vol contrastar amb l'exterminació industrialitzada dels nazis.

Diverses ciutats europees de més de vint països ja han realitzat aquesta proposta i, actualment hi ha col·locades 60.000 llambordes *stolpersteine*. A Catalunya fins ara se n'han instal·lat a: Albatàrrec (1), Castellar del Vallès (5), Cervera (3), Constantí (8), Cubelles (1), Els Guiamets (1), Girona (16), Gironella (7), Granollers (7), Granyena de Segarra (1), Igualada (10), Lleida (11), Manresa (24), Navàs (6), Olesa de Montserrat (10), les Olugues (1), Prenyanosa (1), el Pont de Vilomara i Rocafort (1), Prats de Lluçanès (2), Puig-Reig (4), Sant Antolí i Vilanova (1), Sant Vicenç de Castellet (1), Sanaüja (1), Talavera (1) Torà (1), Tarroja de Segarra (1), Vallfogona de Riucorb (1), Pontils (1), Santa Coloma de Queralt (3), Vilafranca del Penedès (9) i Sabadell (61).

Sumar-s'hi permet participar d'un projecte en forma de llambordes disperses per tot Europa per provar la magnitud de la tragèdia que també va tenir el seu ressò a Vilallonga del Camp i evidenciar la importància de la memòria col·lectiva dels qui lluitaren i moriren per les llibertats i drets socials com element essencial per construir una societat més justa i cohesionada.

Per tot plegat l'Equip de Govern proposa:

1. Que l'Ajuntament de Vilallonga del Camp, amb la col·laboració de l'Amical de Mauthausen i les entitats vilallonguines que es sumin a aquesta iniciativa, fomenti la recerca de les dades de residència i treball dels vilallonguins deportats als camps de concentració nazis.
2. Que l'Ajuntament de Vilallonga del Camp sol·liciti la col·laboració del Memorial Democràtic per a fer possible la col·locació de llambordes *stolpersteine* davant els domicilis on van viure les víctimes deportades, o ofereixi un espai públic digne i a l'aire lliure en record a les víctimes que es pugui convertir en un espai de memòria col·lectiva i democràtica.
3. Que l'Ajuntament de Vilallonga del Camp, amb la col·laboració del Memorial Democràtic, i d'acord amb l'Amical de Mauthausen i les entitats vilallonguines que es sumin a aquesta iniciativa, instal·lin les llambordes *stolpersteine*. Si és possible, amb la presència dels familiars i del seu creador, l'artista alemany Günter Demnig.
4. Que es comuniqui aquest acord a la Direcció General de Relacions Institucionals i al Parlament, al Memorial Democràtic, a l'Amical de Mauthausen, a les entitats vilallonguines que es sumin a aquesta iniciativa i als familiars de les víctimes.

Vilallonga del Camp, a primer de desembre de 2020.

Ajuntament de Vilallonga del Camp

Annex 1

Una mica d'història

França fou envaïda per l'exerciti nazi en una operació militar ràpida que s'inicià a principis de maig de 1940 i acabà el 22 de juny del mateix any amb la signatura de l'armistici. Fou durant el temps que durà la invasió quan es dugueren a terme molts empresonaments d'espanyols refugiats a França. Encara que les detencions continuaren durant la resistència francesa a l'ocupació. Tots tenien la mateixa sort: els camps de concentració.

En un primer moment, els que van ser detinguts pel III Reich se'ls va considerar presoners de guerra, fins que el govern francès va dir que no eren membres de l'exèrcit francès. Alguns historiadors mantenen que el Govern alemany va fer saber a l'espanyol de que entre els presoners que havien capturat n'hi havia milers d'espanyols. La resposta fou que els exiliats no tenien nacionalitat espanyola, i per tant, Espanya se'n va desentendre, essent considerats com apàtrides.

Quan eren detinguts els portaven a un stalag, Stalag és un paraula que en l'argot nazi servia per a designar un camp base de presoners de guerra. En general, cada camp tenia el nom compost del mot Stalag, la xifra romana del districte militar i una lletra, de la A a la F, que algunes vegades era la inicial del poble on estava establert. En aquell moment a Alemanya hi havia 22 districtes militar, numerat de I al XXI.

Quan arribaven al camp, els presoners eren registrats i classificats per nacionalitats. Se'ls hi feien controls estrictes i interrogatoris individuals per a enviar-los a camps secundaris de treball, a fàbriques o a masies, per reemplaçar la mà d'obra autòctona mobilitzada per la guerra.

S'obligava al presoners a vestir uniformes de ratlles blanques i blaves. Però també s'utilitzaven altres símbols estampats damunt la roba per a diferenciar uns presos dels altres. El sistema que empraven era d'uns triangles invertits estampats sobre la tela de diversos colors segons el grup. Els de color groc era per a distingir als jueus, el vermell per els presos polítics, el verd per el presos comuns, el violeta per els testimonis de Jehovà, el rosa per els homosexuals, el negre era un calaix de sastre on s'hi incloïen prostitutes, persones sense sostre, discapacitats, anarquistes, alcohòlics, drogadictes i gitanos, i finalment als emigrants o apàtrides els hi corresponia el blau, que fou l'assignat, entre d'altres, als presoners republicans espanyols. Els quals per identificar-los encara més s'afegia una S, de *Spanisch*, en blanc al centre del triangle.

Als presoners que no podien ser utilitzats com a mà d'obra barata a les fàbriques o als camps de conreu, se'ls enviava als camps de concentració que el III Reich tenia escampats per diferents països ocupats. Un dels més importats fou el de Mauthausen, on hi foren destinats uns 7.200 espanyols, entre ells els quatre vilallonguins deportats. Els primers espanyols que arribaren a Mauthausen ho feren a principis d'agost de 1940.

Tres dels quatre vilallonguins assassinats als camps de concentració nazis, els germans Pere i Ramon Reig Andreu i Ramon Cassà Guillemat estigueren en el Stalag V-D, és a dit en el camp de presoners de Strasbourg, situat a prop d'aquesta ciutat del nord-est de França. A principis de desembre de 1940 la Gestapo havia interrogat un a

Ajuntament de Vilallonga del Camp

---

un als espanyols que hi havia al camp. El dia 9 els va ordenar que formessin al pati, on se'ls va anunciar que els enviaven a Àustria a treballar. Pels germans Reig el trasllat cap a Mauthausen s'inicià el 11 de desembre de 1940. El viatge durà tres dies i dues nits, els encabiren en uns tren amb vagons per a bestiar, sense menjar, sense beure, sense poder dormir i fent totes les necessitats en el mateix vago, sense saber el destí que els hi esperava. A la nit del 13 arribaren a Mauthausen. Allí els esperaven el SS que els reberen a cops de culata i de porra. Des de l'estació hagueren de caminar fins el camp de concentració. Ramón Cassà faria el mateix recorregut dos dies després, el començaria el dia 13 i arribaria al camp el 15.

Però el primer vilallonguí que arribà a Mauthausen fou Josep Queralt Pascual, que hi va entrar el 9 d'agost de 1940 provinent del Stalag Allenstein (Polònia), a l'est de l'antiga Prússia. Després de tres dies de viatge amuntegats en vagons de mercaderies, sense menjar, ni beure.

Tots quatre coincidiren durant un temps a Mauthausen. Josep Pasqual i Ramon Reig serien traslladats al camp de Gusen, que depenia de Mauthausen, el 24 de gener de 1941. Ramon Cassà ho seria el 17 de febrer i Pere Reig 19 de març.

Al camp de Gusen s'utilitzava als presos per fer treball forçat. Les condicions de vida extremadament dures, amb un alimentació insuficient i tot tipus de maltractament, portaren a l'extermini a la majoria dels presos, que junt amb les gasificacions massives, es convertí un dels camps on es produïren més assassinats. Dels 7.200 espanyols que arribaren a Mauthausen entre 1940 i 1945, uns 4.000 varen perdre la vida a Gasen. Entre ells Ramon Cassà Guillemat el 7 de desembre de 1941, Josep Queralt Pascual el 10 d'abril de 1941 i Pere Reig Andreu el 23 de març de 1941.

A Ramon Reig Andreu el traslladaren al castell de Hartheim, a 30 quilometres de Gusen. El castell de Hartheim, a prop de la ciutat de Alkoven (Àustria), era una de les instal·lacions utilitzades pels nazis per el seu assassinat sistemàtic de les persones considerables no aptes.

En un treball titulat "*Els santcugatencs als camps nazis*" José Fernando Mota Muñoz descriu els periples d'alguns veïns de Sant Cugat del Vallès i explica com un d'ells va arribar al Castell de Hartheim. Diu així:

"Se'ls comunica que seran enviats al KL Dachau-Häftlingssanatorium (Sanatori per a presoners de Dachau) per recuperar-se i enfortir-se. El 13 d'agost de 1941 surten de Gusen els primers häftlinge-invaliden. La majoria són republicans espanyols. Durant els dies següents aniran partint més presoners en grups de 40 o 50. El 16 d'agost li havia arribat el torn a Miguel Sánchez. Devia anar confiat, sembla una destinació més plàcida, i, a més, aquest cop no és traslladat amuntegat en un vagó de tren, el pugem a un autobús amb els vidres tintats de blau. Mai arriba a Dachau, la seva nova destinació és el [castell de Hartheim](#).

Allà és rebut per metges i infermers. El porten a una sala per confrontar les seves dades personals i el seu historial. Després passa a una altra sala on el despullen i el fotografien. El següent pas és passar per la dutxa junt amb una seixantena de presoners. Però no és aigua el que l'espera. El que sortia de les dutxes era monòxid de carbó. Es troba dins d'una càmera de gas. L'agonia s'allarga un quart d'hora. Quan es fa el silenci, un grup de presoners extreu els cadàvers, rodejats dels excrements i vòmits dels propis gasejats. Alguns dels cossos són seleccionats per metges per

Ajuntament de Vilallonga del Camp

---

disseccionar-los i experimentar. La majoria són incinerats”.

Ramon Reig Andreu va ser un dels 30.000 assassinats pels nazis a Hartheim, entre les víctimes del programa secret d'eutanàsia Aktiom T4, que tenia per objectiu l'eliminació del malalts amb discapacitats físiques o psíquiques, i la Aktion 14f13, una campanya per gasejar uns 12.000 presoners de camps de concentració considerats com ja no aptes pels treball, entre ells 449 espanyols.

El 5 de maig de 1945 foren alliberats per les tropes americanes els camps de concentració de Gasen i Mauthausen.

Ajuntament de Vilallonga del Camp

Annex 2

Vilallonguins deportats als camps de concentració nazis, 1940-1945

Nom dels morts	Data Naixement	Camp internament	Data internament	Número intern	Data de la mort	Camp de mort
Ramon Cassà Guillemat	9/6/1907	St. V-D (Estrasburgo)		3070		
		Mauthausen	15/12/1940	4682		
		Gusen	17/2/1941	10527	7/12/1941	Gusen
Josep Queralt Pascual	13/2/1905	St.I-B Allenstein				
		Mauthausen	9/8/1940	3574		
		Gusen	24/1/1941	9595	10/4/1941	Gusen
Pere Reig Andreu	23/3/1918	St. V-D (Estrasburgo)		2729		
		Mauthausen	13/12/1940	5178		
		Gusen	19/3/1941	11451	22/9/1941	Gusen
Ramon Reig Andreu	19/8/1902	St. V-D (Estrasburgo)		2515		
		Mauthausen	13/12/1940	5179		
		Gusen	24/1/1941	9610	9/7/1941	Hartheim

Ramon Cassà Guillemat, de ca Cassà o ca Francesc, va néixer a Vilallonga del Camp el 9 de juny de 1907, era fill de Josep Cassà Casellas i de Josepa Guillemat Florensa. El 6 de maig de 1933 es va casar amb Providència Sendra Siscart, natural de Blancafort, però resident a Vilallonga en aquell moment. Tingueren dues filles, la Harmonia nascuda el 19 de juliol de 1936 i la Natacha que va néixer el 4 de març de 1938. El gener de 1939, junt amb tota la seva família (dona i filles) van marxar cap a l'exili. En arribar a França van separa els homes de les dones i infants. Fou un comiat per sempre. Providència Sendra amb les seves dues filles una de dos anys i mig i l'altre de 10 mesos, junt amb altres dones amb els seus fills de Vilallonga els portaren fins a un poblet; després els traslladaren a la masia Les Bordes de Salies-de Bearn on hi estigueren durant uns mesos; finalment acabaren en un poble nomenat Monein. Al cap d'un temps retornaren a Vilallonga. El 4 de desembre de 1939 la Harmonia i la Natacha foren batejades posant-los el nom de Maria Dolors i Josefa respectivament. Quan Ramon Cassà Guillemat va ser detingut pels nazis a França fou retingut al *stalag* de Strasburgo, on romangué fins el 15 de desembre de 1940, data en que ingressà al camp de concentració de Mauthausen. En aquest camp hi estigué poc més de dos mesos, fins que l'enviaren a Gasen, on fou assassinat a Gusen el 7 de desembre de 1941, a l'edat de 34 anys.

Josep Queralt Pascual, dit el Cotxero, amb els seus germans tenia la concessió de la línia d'autobusos de Tarragona a Valls. Va néixer a Vilallonga del Camp el 13 de febrer de 1905, el seu pare era Antonio Queralt Mateu i la seva mare Rosalia Pascual Ingles. Es va casar a Vinyols i els Arcs el 28 d'octubre de 1933 amb Dolors Juncosa Marco de

Ajuntament de Vilallonga del Camp

Vinyols, la qual anava molt a Vilallonga perquè hi tenia una tia. Tingueren tres fills que nasqueren tots a Vilallonga: Dolors que va néixer el 27 d'abril de 1934, Josep que nasqué el 11 de gener de 1936 però morí al cap de cinc dies, i Progrés que va néixer el 2 d'octubre de 1937, el qual també fou batejat posant-li el nom de Josep. Quan fou arrestat pels nazis a França el portaren al *stalag* de Strasburgo, igual que als germans Reig-Andreu. Des d'aquest camp de reclutament el traslladaren a Mauthausen el 9 d'agost de 1940, des d'on l'enviaren a camp Gasen el 24/1/1941. Josep Queralt Pascual fou assassinat a aquest camp de concentració el 10 d'abril de 1941, a l'edat de 36 anys.

Pere Reig Andreu de ca la Mundeta de Biel va néixer a Vilallonga del Camp el 22 de març de 1918, fill de Ramon Reig Alberich i de Raimunda Andreu Queralt. El març de 1938, junt amb altres joves de Vilallonga, fou cridat a files. Segurament que el primer camp d'instrucció fou a Sitges, des d'on passar a altres camps a fer instrucció fins que el juliol participà en la batalla de l'Ebre. Després de la desfeta fugí, com tots els supervivents. Potser passà per Vilallonga des d'on, junt amb el seu germà Ramon, marxaria cap a França. Els dos germans deurien estar junts mentre estigueren en els camps de concentració francesos i inclús deurien ser detinguts pels alemanys en el mateix moment, ja que ambdós ingressaren al camp de concentració de Mauthausen en el mateix dia, el 13 de desembre de 1940. El 19 de març de 1941 fou traslladat a Gasen, l'assassinaren el 22 de setembre del mateix any, a l'edat de 23 anys.

Ramon Reig Andreu de ca la Mundeta de Biel va néixer el 19 d'agost de 1902, fill de Ramon Reig Alberich i de Raimunda Andreu Queralt. El 25 de maig de 1937 fou proposat com a regidor de l'Ajuntament per ERC, essent escollit i obtenint la cartera de comunicacions. No estigué massa temps en el càrrec, després de posar-li una multa per no assistir als plens, el 22 de juliol del mateix anys renuncia al càrrec. Uns mesos després, 11 d'octubre de 1937 és nomenat conseller de treball a petició de la CNT. En el Ple del 31 de desembre de 1937 proposar retirar la confiança a l'alcalde Lluís Prats. Proposta que no fou acceptada. El 4 de juny de 1918 hagué de renunciar al carrer al ser mobilitzades les lleves de 1922 al 1926. A principis del 1939, junt amb el seu germà Pere, marxà cap a França, on foren detinguts pels alemanys i ingressats a Mauthausen el 13 de desembre de 1940. Al cap d'uns dies, el 24 de gener de 1941 el traslladaren a Gasen. Posteriorment l'enviaren al castell de Hartheim on fou assassinat el 9 de juny de 1941, a l'edat de 38 anys. Dels quatre vilallonguins víctimes de l'holocaust, Ramon Reig Andreu fou l'únic que morí en el castell de Hartheim.

Fonts: Amical de Mauthausen; Certificació del *Comité International de la Croux-Rouge de Ginebre*, Suïssa; *"Españoles deportados a Campos de Concentración Nazis"* del Ministri de Cultura i Esport; *"Els catalans als camps nazis"* de Montserrat Roig; *"Els santcugatencs als camps nazis"* José Fernando Mota Muñoz; documents de l'Arxiu del Registre Civil de Vilallonga del Camp; Actes de l'Ajuntament de Vilallonga del Camp.

Ajuntament de Vilallonga del Camp
